

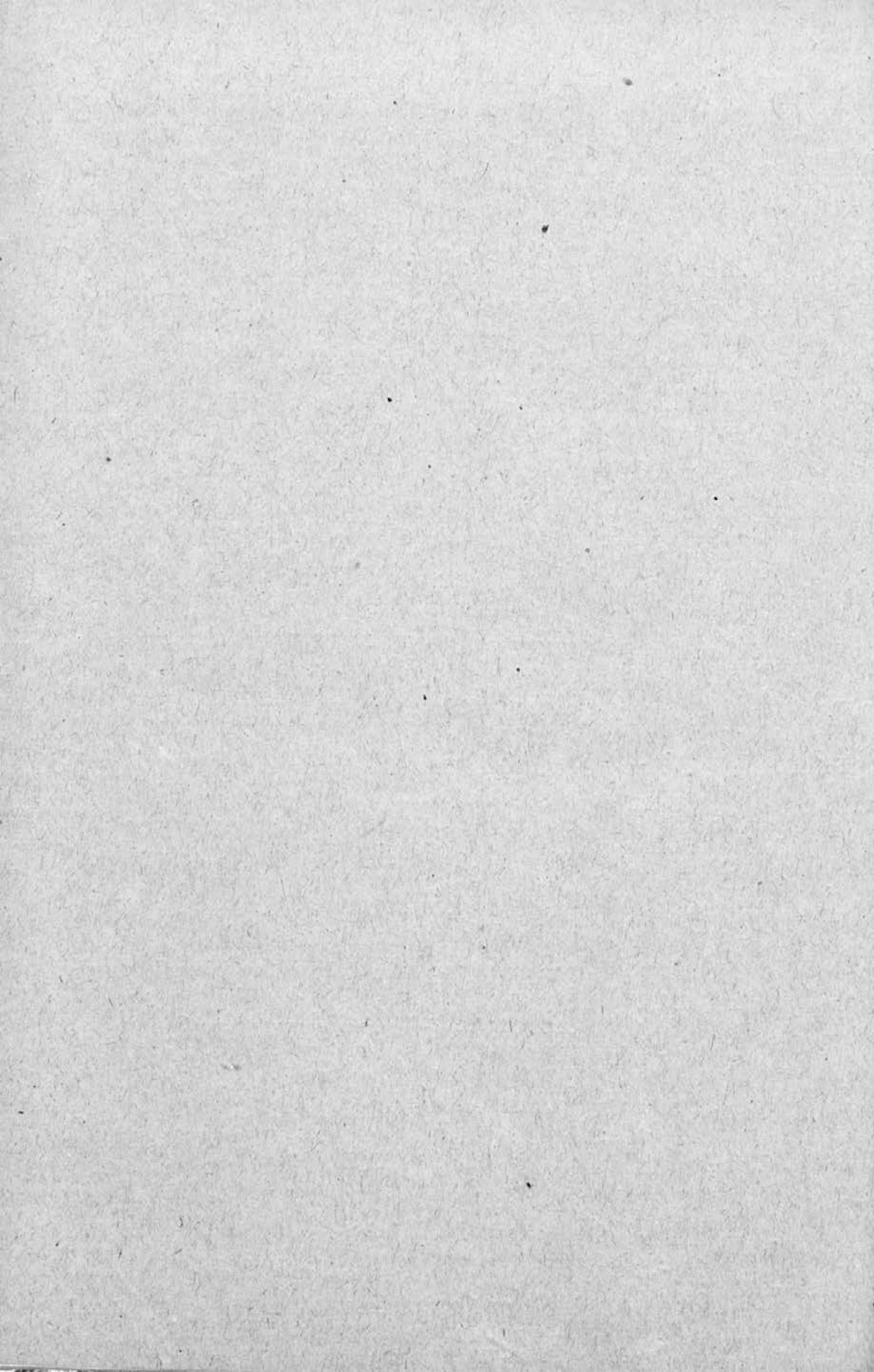

Veri, vzgoji in pouku!

SLOVENSKI UČITELJ

Glasiło slovenskih
kršč. učiteljskih in
katehetskih društev

Letnik X. Štev. 6.

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
::: in katehetskikh društev. :::

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik X.

V Ljubljani 15. junija 1909.

Štev. 6.

O preosnovi naše ponavljavne šole.

Poročal na zborovanju „Slomškove zveze“ c. kr. okr. šolski nadzornik Ljudevit Stiasny.
(Dalje.)

Kako sodi mladina o ponavljavni šoli ?

Vsekako bi bilo dobro, da bi si ogledali kmetijsko-nadaljevalne šole v drugih deželah in državah. Prepričali bi se lahko, kako koristne so prav te šole za povzdigo kmetijstva. Predaleč pa bi zašli, ako bi takoj hoteli posnemati take šole ali celo ljudska vseučilišča, n. pr. na Danskem. Umni poljedelec preišče dobro svojo zemljo, preden uporabi drugačno seme. Oglejmo si radi tega nekoliko natančneje naše ponavljavne učence!

Leta 1906/07 smo izvršili v krškem okraju duševno analizo učencev-prvencov. Ponavljavci pa so prišli na vrsto še-le letos. Poslal sem namreč ponavljavnim šolam krškega in litiškega okraja, na katerih so se vršile letos hospitacije, 12 vprašanj. Odgovorilo je 352 učencev na ta vprašanja. Prvo vprašanje se glasi: »Kaj je tvoj oče?« Iz odgovorov je razvidno, da je oče od 275erih učencev kmet, 34erih rokodelcev, peterih gostilničar in enega trgovec. Ker se pa bavijo tudi rokodelci, delavci, kočarji, gostilničarji in trgovci na deželi kolikortoliko s kmetijskimi deli, je pač opravičeno, da se naša ponavljavna šola preosnuje v kmetijsko-nadaljevalno šolo. Na drugo vprašanje: »Kaj bi bil nekoč rad?« jih je odgovorilo od 244 učencev le 66, da bi bili radi nekoč kmetje, a vsi drugi bi si radi izvolili lažji in po njihovem mnenju boljši stan, in sicer si želi 146 učencev rokodelski stan, 8 delavski, sedmeri bi bili radi vojaki, dva bi bila rada župnika, dva za učitelja, dva za orožnika, dva trgovca, eden krčmar, eden strojevodja, dva za godca, eden Martin Krpan, eden lovec. Od 108 učenk pa bi bile rade kmetice le osmere, 67 učenk je izjavilo, da bi bile rade nekoč šivilje, 20 se jih je izreklo za kuharice, 6 za učiteljice, 3 za prodajalke, 2 za usmiljenke, 1 za poštarico, 1 za hišino. Kranjski kmet rad toži o slabih časih in to šestokrat opravičeno. Ni pa prav, da tožijo kmečki starši vpričo svojih otrok. Prva dolžnost kmečkih staršev je, da navadijo otroke na red in točnost; skrbe naj, da bodo otroci skromni in z malim zadovoljni, da bodo dobili veselje do kmečkega dela, z njim pa mir in

zadovoljnost. Potrebno je torej, da se pri sestankih staršev in učiteljstva oziramo na zgorajšnje potrebe. Iz odgovora na tretje vprašanje: »Kaj delaš najraje, je razvidno, da 23 učencev najraje čita, 2 računata, 5 najraje poje, 5 jih najraje hodi v šolo, 2 se najraje vozita na saneh, 4 najraje izdelujejo vozičke, 1 najraje pri sv. maši streže, 3 najraje vino pijejo, 1 najraje jé, 1 najraje grozdje zoblje, — vsi drugi pa najraje pomagajo doma očetu ali materi, namreč najraje mlatijo ali kosijo, vozijo, žagajo drva itd., oziroma deklice najraje šivajo, kvačkajo, pospravljajo, pletejo, kuhajo itd. Odgovori na vprašanje: »Kaj čitaš najraje?« nas poučé, da le 17 učencev najraje čita »Kmetovalca«, le 10 učencev spise o živinoreji in 2 učenca o vinogradstvu, oziroma o čebeloreji, — vsi drugi učenci pa najraječitajo povesti, zgodovinske spise, o vojskah, o Turkih, o strahovih, potopise, zgodbe sv. pisma, o našem cesarju, smešnice in časopise. Nujno je torej potrebno skrbeti, da bodo ponavljavci odslej raje čitali poljedelske spise. Raditega se morajo poljedelske knjige uvrstiti v šolarsko knjižnico za ponavljavno šolo in pridno izposojevati. Peto vprašanje se je glasilo: »Kje dobiš čtivo?« Rešitev tega vprašanja je pokazala, da se zadovoljuje le 173 učencev s knjigami iz šolarske knjižnice. Drugi dobijo knjige doma, pri sosedu, pri gospodu katehetu, v izobraževalnem, oziroma v bralnem društvu ali pa si jih celo kupijo. Presenetil me je odgovor na šesto vprašanje: »Ali rad hodiš v ponavljavno šolo?« 299 učencev je namreč priznalo, da radi ali celo prav radi obiskujejo ponavljavno šolo. Ostali učenci, ki neradi obiskujejo to šolo, so izključno iz šolskih okolišev, kjer je še vedno mnogo analfabetov. V krškem in litijskem okraju so namreč nekateri kraji od šol zelo oddaljeni; učenci iz teh krajev so že popred kaj neredno hodili v šolo, ali so jo kar zanemarjali. Drugod se zopet učencem ne dopade, da traja sedaj pouk v ponavljavni šoli za dečke 5 ur, dočim so v prejšnjih letih bile ukazane le 3 do 4 ure. Končno pa tudi učitelji niso vselej na mestu in osobito učitelji-začetniki poučujejo semtertje vsled pomanjkanja knjig tako, da učencem zagrene obisk in jih odbijajo od šole. Odgovori na 7. vprašanje: »Česa se učiš rad v ponavljavni šoli?« dokazujejo, da se 129 učencev uči najraje gospodarskih, oziroma kmetijskih računov, 39 pisma pisati, 5 učencev živinorejo, 15 učenk ženska ročna dela in 5 učenk gospodinjstvo. Ostali učenci in učenke pa se najraje učijo verouk, branje, pisanje, zemljepisje, zgodovino in naravoznanstvo. Tudi odgovori na to sedmo vprašanje nam kažejo, da primanjkuje dobrih pomožnih knjig za ponavljavno šolo. »Kaj pišeš najraje v ponavljavni šoli?« Na to vprašanje je odgovorilo 137 učencev in učenk z izjavo, da pišejo najraje gospodarske spise in pisma; 50 učencev je glasovalo za proste spisne naloge, 7 za spisne naloge, 52 za računске naloge, 12 za gospodarske računске naloge, 9 učenk za gospodinjske računске naloge. Ostali učenci pa pišejo najraje povesti o našem cesarju, pravopisje in lepopisje.

Odgovori na osmo vprašanje kažejo, da se v naših ponavljavnih šolah primerno cenijo pisma in drugi poslovni spisi ter da so všeč naši

mladini proste spisne naloge. Na deveto vprašanje: »Kaj računiš najraje v poravljavni šoli.« je odgovorilo 124 učencev, da imajo najraje gospodarske, kmetijske, gospodinjske račune, račune o gnojilih, vinogradstvu, oblikoslovju, a 228 je odgovorilo kratko: Soštevanje, odštevanje, množenje ali deljenje. Ti odgovori jasno kažejo, kako potrebna nam je računica za omenjene šole. Deseto vprašanje: »Ali si lahko sledil hospitaciji?« stavljeno je bilo učencem za presojo, če je bil učni nastop učitelja primeren. Kritika je bila kaj ugodna, kajti le 26 učencev se je izjavilo, da niso lahko sledili pouku. Preiskovali so se vedno vzroki teh neuspehov in kjer je bilo potrebno, se je dotična učna slika primerno preuredila ter potem še enkrat praktično poskusila. Enajsto vprašanje: »Česa bi se učil v ponavljavni šoli najraje?« ter dvanajsto vprašanje: »Kaj bi učil učence v ponavljavni šoli, ako bi bil učitelj?« sta se uporabili pri mnogih učencih kot prosta spisna naloga v obliki pisma.

Odgovori učencev nam bolje začrtajo pot, ki nam jo bo treba nastopiti pri preosnovi naše ponavljavne šole, kakor pa ako bi si ogledali razne tuje kmetijsko-nadaljevalne šole.

Praktično delo mladine v šoli.

Ponavljavna šola naj bo — kakor smo že opetovano povdarjali — učilnica za praktično, kmečko življenje, naj bo učilišče, kjer dobivajo gojenci veselje in tudi pouk za koristno in plodonosno delo. V ta namen naj se kolikormoč pritegnejo tudi k delu na šolskem vrtu. Lepo je sicer, ako se iz šolskega vrta porazdeli vsako leto precejšnje število drevesc; še večjega pomena pa je, ako se doseže, da vzrastejo iz učencev pridni sadjerejci in skrbni čuvaji sadonosnikov. To se pa doseže le, ako v šolskem vrtu učenci sami opravljajo vsa dela. Sami naj sejejo, sadijo, cepijo, kopljejo, plevejo, obrezujejo itd. Najbolje je pač, da se določi nekaj prostora v vrtu posameznim učencem v oskrbo. Šolski vrt prerano umrlega nadučitelja Ribnikarja v Logatcu je daleč slovel. Sam mi je vendar pripovedoval, da je vsa dela v vrtu večinoma samo vodil, a izvrševali so jih večinoma njegovi učenci. Tako postopajo tudi nekateri učitelji krškega in litijskega okraja in to tudi priporoča dokončni šolski in učni red. Žal pa, da se učenke mnogo premalo privzamejo za delo pri cvetljicah in pri oddelku za zelenjavo in vendar bi bilo to učenkam v veliko korist. Povedi je pa treba gojence ponavljavne šole tudi drugam izvan šolskega vrta. Pouk v prosti naravi in šolski izleti so se v zadnjih letih že precej udomačili. Prav tako pa prirejajmo tudi s ponavljavnimi učenci poučne izlete. V okolici ima ta ali oni posestnik lepo živino, zgleden hlev, krasen vrt ali vinograd, lepe stroje itd. Vse to si oglejmo s svojimi učenci ob priliki šolskih izletov. Opozorimo jih pa tudi ob izletih na rak-rane našega kmetijstva. Tu vidimo zanikarnega gospodarja, ki pušča, da teče gnojnica na cesto, tam premajhna okna v hlevu itd. A tudi na delo peljimo mladino. Ponekod dobimo dovolj raznega sadnega drevja, a kako zanemarjeno je!

Drevesce se pač še posadi — potem pa se prepusti samemu sebi! Kaj dobro bi torej bilo, ako bi v pripravnem času peljali svoje gojence čistit zanemarjeno drevje ali zasajat nove mladike.

Prav dobrih šolskih vrtnarjev med današnjimi učitelji ni v obilici, žalibože pa so med kranjskimi učiteljicami še bolj redke učiteljice, ki bi bile izobražene v gospodinjstvem oziru in za naše gospodarske razmere na deželi. Kako potrebno bi torej bilo, da bi se zanje prirejali večkrat razni nadajevavni, oziroma gospodinski tečaji. Če priprosti narod ne ceni ponekod po zaslugi delovanja učiteljic v šoli, je pač lahko umevno, ker učiteljice čestokrat ne znajo, oziroma nočejo občevati z narodom in mu tudi ne znajo svetovati, ker v gospodinjstvih in gospodarskih stvarih za kmečke razmere niso izobražene. Kako koristno bi bilo, ako bi se naše učenke že v šoli naučile gospodinjstevskih poslov, kakor se to godi tu in tam v Švici, kjer se učijo deklice v šoli šivati, kuhati, živini pokladati: sploh vsa opravila v hlevu. Za take šole so seveda potrebne strokovno izobražene učiteljice. Žal, da pri nas sedaj to ni mogoče, ker naše šole še niso tako urejene.

Pomen sadjereje.

Da je zgodaj privaditi otroke na delo, opominjal je učitelje in starše že naš veliki pedagog škof Anton Martin Slomšek. Priporočal je staršem, naj prepustijo otroku drevesce ali par golobov v oskrbovanje, ker tako se bo zgodaj privadil delati in upati je, da iz takih otrok vzraščajo skrbni in deloljubni ljudje. Najbolj pa je cenil sadjarstvo, ki je velike važnosti sploh, za mladino pa najprimernejšo delo. V njegovih spisih dobimo torej mnogo izrekov, ki imajo namen povzdigniti sadjerejo in vzbuditi veselje do te stroke zlasti med mladino. Naj navedem par takih izrekov: »Naj bi vsak mladenič podaril za vezilo svojemu očetu vsako leto eno, pa tudi svoji materi eno sadonosno drevo, ki je je sam izredil in cepil; vrh tega pa naj da še brat bratu, sestra sestri lepo drevce za godovino; hitro bi bila naša lepa in ljuba domovina krasen in vesel raj!« »Vsako požlahtnjeno drevje je velik zaklad, in kdor drevje sadi, denarje na obresti polaga za boljše čase tega sveta.« »Iz male peške vzraste veliko drevo! Blagor človeku, ki je rodovitno drevo vsadil in mu skrbno prilival!« »Kdor sadonosno drevo vsadi in požlahtni, za celo svojo hišo in rodbino stori, ki bo mnogo let od drevesnega sadu uživala.« S takimi in enakimi izreki, pregovori in pametnicami bi morala biti preprežena tudi čitanka za ponavljavne šole. Učitelja pa je bodril Slomšek: »Blagor človeku, ki tako lepo skrbi za srečo svojega naroda; v šoli bistri mladini um in žlahtni srca, po sadonosnih holmcih in dolinah pa skrbi za boljše čase tega sveta.«

Naš veliki pedagog škof Anton Martin Slomšek je vplival blagodejno na razmere svoje dobe, na razvoj in uredbo institucij svojega časa. Ni čuda, da je zanimanje za sadjarstvo naraščalo ter da je celo kranjski deželni odbor za leto 1877 proračunil znesek 3000 K kot nagrado za

poljedelski pouk. Deželni šolski svet pa je izdal osnovo učnega črteža za kmetijske nadaljevalne tečaje. Žalibože pa je bila sestavljena ta osnova pri zeleni mizi ter obsega mnogo preveč, kakor sploh vsi učni načrti iz iste dobe. Zanimanje za sadjarstvo ter za poljedelski pouk je naraščalo zlasti tudi med učiteljstvom. V raznih okrajnih učiteljskih konferencah in v društvenih zborovanjih se je predavalo in posvetovalo o kmetijskih vprašanjih, predvsem o sadjarstvu, in učitelji so kar silili v razne kmetijske nadaljevalne tečaje. Nekako na vrhuncu je bilo zanimanje okoli leta 1890. Takrat je nadučitelj Ribnikar sestavil primeren načrt za te tečaje; »Popotnik« je prinašal lepe članke »O prirodopisnem pouku v enorazrednicah« in blagodejno so vplivali lepi govori nadučitelja Praprotnika iz Mozirja.

Ako pa pregledujemo naše strokovne časopise iz zadnjih let, prepričamo se, kako resno smo se bavili z vprašanjem, ali naj se vpelje v naše šole pokončna ali obdrži ležeča pisava. S kako pozornostjo smo sledili dolgim člankom o »Marka Fabija Kvintilijana govorniškem pouku«! Koliko prostora so porabile slovniške črtice, zlasti spisi o Kernovi metodi, s kakšno srditostjo se je bojeval boj za glagol »biti«, kako smo občudovali dolge zagovore za formalne stopnje in za razvijalno-upodablajoči pouk; bavili smo se z Jungovo, dalje biološko metodo za prirodopisni pouk, seznanili se s Fischendorfovo metodo ter skušali tudi v risarskem pouku zlesti na visoko stopnjo. Lepi so ti in enaki članki; da, marsikateri izmed njih bi bil v čast pedagoški literaturi kakšnega večjega naroda. Žalibog, da za šolsko vrtinarstvo in za poljedelski pouk zasledimo v zadnjih desetih letih mnogo manj zanimanja, kakor v prejšnjih letih. Zakaj neki? Že leta 1877. se je razdelilo med učitelje za poljedelski pouk 3000 K. Mesto pa, da bi se ta vsota radi pomnožitve teh tečajev tekom let zvišala, je ostala do sedaj na tej višini. Učitelji so dobili tekom let vedno manjše nagrade, čestokrat nekateri le 20 do 30 K. Ni čuda, da je zanimanje za poljedelsko-nadaljevalne tečaje hiralo, ko je učiteljstvo spoznalo, da se tudi oni, ki so v prvi vrsti poklicani skrbeti za kmetijske tečaje, ne zanimajo dovolj za ta pouk. Zadnji čas je bil torej, da so se zastopniki krajiškega deželnega odbora zavzeli za povzdigo kmetijskih nadaljevalnih tečajev in predlagali višje gnotne podpore. (Konec prih.)

D. Z. 1898

Katehetje zoper — alkohol.

Ignacij Zaplotnik.

Brez klica je »Slovenec« s temi besedami svoj čas naznanjal javnosti predmet katehetskega predavanja. Da bi bilo to ločilo znamenje za naslovom, bi bil to poziv na gg. katehete, naj posežejo v abstinenčno gibanje. A brez klica velja to kot naznanilo že izvršenega fakta, da se namreč katehetje že sami zbirajo, da tu zastavijo svoj blagodejni vpliv.

Pa bodi takoalitato, naloga moja je, načrtati nekako pot, ali vsaj vzbuditi razgovor, kako enotno ravnati, da pridobimo mladino i ljudsko-šolsko i odraslo za zmernost, oziroma zdržnost.

Tu mi je seveda najprej povedati, ali je katehet dolžan o tem danes tako perečem in prepornem vprašanju kaj govoriti. Jasno je, da mora; najprej že iz ljubezni do nedolžnih bitij, ki so izročena njegovi roki. Če vidi, da trpé ta nežna bitja lakoto in mraz, različne bolezni in betežnosti radi pijančevanja staršev, kako da jim ne bi pomagal, v kolikor more! Nadalje je dolžan vzgajati otroke, navajati jih, da bodo znalí krotiti svoje poželjenje, uriti se v čednosti. In zopet, kje je dandanes ta vaja v premagovanja sebe toliko umestna, kot na tem polju?! Konečno pa bi se morali katehetje sramovati, če bi se jim moglo očitati, da za te revčke manj store, kot brezverni framasoni, ki so ustanovili že lepo število abstinenčnih društev za mladino.

Potreba in dolžnost je očividna, toda kako zastaviti?

To pač ni težko, so mi že dejali nekateri. Otrok se takoj oprime vsega, kar mu nasvetuje njegov katehet, posebno če ima ljubezen do n'ega. Toda držal pa dolgo ne bo, tako pristavljajo smehljaje. Zato pa si zastavimo vprašanje, kako delati, da bo storjeno — stalno?

Tu povdarjam predvsem, kako važen je pouk, da so opojne pijače nepotrebne, in celo škodljive, da slabo vplivajo na dušne in telesne zmožnosti, da povzročajo razne bolezni, gospodarsko in gmotno škodo! Pobiti je takoj tudi treba one predsodke o redivnosti opojnih pijač, o tem, da gase žejo, delajo veselje, grejejo v mrazu. Podati jim je tudi kratek vpogled v abstinenčno gibanje v drugih deželah. Zavest, da jih je mnogo, ki so istih nazorov — krepí človeka.

V ta namen sem si bil pred leti napravil vprašanja, ki podajajo bistvena pojasnila otrokom o alkoholu. Vem, da vsem ne bodo ugajala, toda ta ali drugi se jih pa vendar utegne poslužiti. Nekateri bodo zoper nje, ker sploh niso prijatelji vprašanj ne v katekizmu in ne drugod.

Naj jih v celoti navedem, potem pa nekoliko pojasnim.

1. Kateri ljudje močno škodujejo sebi na telesu?

Tisti ljudje močno škodujejo sebi na telesu, ki pijančujejo.

2. Zoper katero zapoved se pregreše taki ljudje?

Taki ljudje se pregreše zoper peto zapoved.

3. Kako imenujemo pijače, ki opijanijo?

Pijače, ki opijanijo, imenujemo opojne ali alkoholne pijače.

4. Kateri strup je v opojnih pijačah?

V opojnih pijačah je strup »alkohol«.

5. V katerih pijačah je alkohol?

Alkohol je v rumu, žganju, pa tudi v vinu, pivu in jabolčnem moštu.

6. Ali alkohol napravi veliko škode?

Alkohol pomori desetinko naših nad 20 let starih moških, spravi mnogo ljudi v norišnice, povzroči 75 odstotkov zločincev zoper osebe,

dela ljudstvo neumno in sirovo, stane velike vsote denarja, ne da bi kdo imel od tega najmanjšo korist.

7. Koliko izdajo prebivalci kranjske dežele vsako leto za opojne pijače?

Prebivalci kranjske dežele izdajo vsako leto za opojne pijače trideset milijonov kron.

8. Ali opojne pijače res dajejo moč?

Opojne pijače ne dajejo moči, kot pričajo poizkusi z vojaki.

9. Ali opojne pijače res gase žejo?

Opojne pijače ne gase žeje, ampak jo še večajo, ker alkohol posrka še ono mokroto, ki je v človeku.

10. Ali opojne pijače kaj grejejo?

Opojne pijače nič ne grejejo, ampak pospešujejo le v hipu notranjo gorkoto v zunanjo kožo; zato pijanec najpreje zmrzne.

11. Kako se moremo vojskovati zoper pijančevanje?

Zoper pijančevanje se moremo najuspešneje vojskovati z abstinenco.

12. Kdo je abstinent?

Abstinent je, kdor ne pije nobene opojne pijače.

13. Ali bi zmernostno gibanje ne zatrlo pijančevanja?

Zmernostno gibanje bi ne zatrlo pijančevanja, kakor kažejo dose-danji žalostni neuspehi.

14. Kateri morajo biti abstinenti?

Abstinenti morajo biti dosedanja pijanci in otroci pod petnajstim letom.

15. Kdo bodi še abstinent?

Abstinent bodi vsak, kdor hoče iz krščanske ljubezni pomagati člo-veštvu, bolnemu od alkohola.

16. Kje je največ abstinentov?

Največ abstinentov je na Švedskem in Norveškem, Finskem in Danskem; na Danskem je vsak deseti človek abstinent.

17. Koliko je v naši župniji abstinentov?

V naši župniji je abstinentov.

18. Koliko jih še mora biti, da bode vsak deseti človek?

Da bo vsak deseti človek abstinent, jih mora biti še

Jaz sem dajal ta vprašanja otrokom spisati in se jih na izust naučiti, kar ima to dobro stran, da domači poslušajo otroke, ko se uče in jih tudi sami lahko preberejo.

Kar se tiče veljave posameznih trditev v odgovorih, opomnim, da sem jih povečem vzel iz »Piščalke«, kateri v tem pogledu pripisujem tem več verjetnosti, ker sem se prepričal, da se dobro ujemajo s podatki v slavni knjigi dr. Helenius-a: »Die Alkoholfrage«. (Dalje.)

Telesna kazen v šoli.

S. P. R.

V zadnjem času so se jeli učitelji - vzgojitelji zopet bolj živo zanimati za § 82. šolskega zakona o telesni kazni v šoli. Ta pojav ni karakterističen samo za šolstvo, ampak tudi za čas, v katerem živimo.

Vzgoja mladine je najvažnejša naloga družine in države. Kakršna mladina — taka prihodnost, srečna ali nesrečna. Zato je bilo vprašanje o vzgoji mladine od nekdaj eno izmed prvih vprašanj modrih državnikov. Možje, ki so delovali na tem polju v pravi smeri, so domovini več koristili, kot najslavnejši vojskovodje.

Zanimivo — pa vendar naravno — je, da so se vsi znamenitejši vzgojitelji pečali tudi z vprašanjem o kazni — telesni kazni.

Kaj pa je kazen? Narava sama že kaznuje vsak pregrešek; kazen je torej psihološko nujna naravna posledica človekovega pregreška. Pravičnost, ki jo je vdihnil Stvarnik v nas od vekomaj, kaznuje istotako pregreho, kakor plačuje čednost. Ta pravičnost se razločuje od osebnega maščevanja le v tem, da kaznuje dejanje, ki smo ga storili sami, in ne dejanje, ki so ga na nas zagrešili drugi. John Ruskin pravi: »Pravičnost sama na sebi neče niti svariti niti popravljati, ampak predvsem povračati; pravičnost je najpopolnejša umetnost razdelju očega, dobro premišljenega povračila: ona daje čast komur čast, sramoto komur sramoto, radost komur radost in bolelost komur bolelost.« Na ta način pravičnost ni vzgojevalno sredstvo, ker vzgajamo človeka predvsem z dobrimi navadami in ne toliko s povračilom in s kaznijo. Tudi ni nekakšen zakon, ki zabranjuje, ker ne gleda na posledice, ki nujno izvirajo iz nje same. Na ta način kaznuje pravičnost pregreho po naravi, brez pomoči vzgojiteljeve.

Nežočutečemu človeku zadostuje ta naravna kazen, katere nujna posledica je **k e s a n j e i n p o p r a v e k p r e g r e š k a**.

Vendar pa je človeška narava v toliki meri nagnjena k slabemu, da mora moder vzgojitelj seči tudi po umetni kazni, da gojenca obdrži na pravi poti.

»Umetna« kazen! Kako moremo govoriti o »umetni« kazni?

Kaj pa je umetnost? Umetnost je abstrakcija od narave, najsi povzema katerekoli njene lastnosti. V tem smislu moremo govoriti o umetni kazni. Umetna kazen posnema ono kazen, ki je naravna posledica pravičnosti.

Umetna kazen je nekakšen zunanji odsev in vidna posledica psihične kazni, ki nastane iz pregreška sama ob sebi. Spona, ki veže naravno in umetno kazen, je tako ozka, da mnogokrat ne razločujemo obeh pojmov in nazivljemu »umetno« kazen tudi »naravno« kazen. Ta pojav pa nam pravi dovolj jasno, da mora biti zunanja, umetna kazen — saj o drugi

kot pravi vzgojitelj ne moremo govoriti — vedno in brez izjeme v tesni zvezi z naravno kaznijo.

Zato pa moramo obsojati vsako kazen, ki ni v nikakršni zvezi z naravno kaznijo. Če ima vzgoja nalogo, da vsaja v neposejano njivo mladosti čednost in krepost, da plemeni človeško dušo, mora biti vzgoja predvsem in popolnoma psihološka — in pripomočki, ki jih rabimo kot umni vrtnarji za obrezovanje škodljivih izrastkov mladega srca, istotako psihološki. Kakor zdravimo vidne, fizične bolezni z vidnimi, fizičnimi pripomočki, moramo zdraviti dušne bolezni duševnim potom, ker tak je zakon narave.

Tesna kazen je neutemeljena, nenaravna — in neutemeljena in naravnost škodljiva je uporaba šibe v šoli. Kdor pozna človeško dušo, kdor ve, kako nežen je čut pravičnosti mladinskega srca, — ki dostikrat natančneje razločuje to, kar je pravo in naravno, kot oni, kateremu je nenaravni duh časa »obrabil« najfinejše čuvstvovanje — kdor ve, kako občutljiva je cvetica v kâli za vse, kar je trdo in nenaravno: ta ne bo nikdar sejal v nedolžno detinsko dušo začudenje nad tem, kar razdira naravo; kâl tihe bolesti — morda gnev in nesrečo . . .

Večen in neizpremenljiv je zakon ljubezni v nas — in gorje mu, ki je kriv, da vene in gine ta čut tam, kjer bi imel uspevati in se razcvitati lepše in lepše. Čudne in skrivnostne so moči v človeški duši: Tam, kjer naj bi ogrevala in osrečevala ljubezen, pa razdira srd in upornost.

Ne toliko s kaznijo, temveč z ljubeznijo bomo vzgojili mladino. Glejte Vzgojitelja — Boga! V temni senci zmot je živelo človeštvo. Ni bilo le otrok, ki mu je duša še prazna in čista — bilo je prepojeno z zmotami in polno hudih strasti. Koliko težja naloga, vzgojiti te nesrečneže! A glej! Vso ljuliko, ves plevel, vse trnje in ves osat je izruval Bog — Vzgojitelj z ljubeznijo; vsadil je na njivo, kjer je prej bohotno rasla pregreha, — čednost in krepost. In glej čudo! Največje izgublence je z ljubeznijo izpremenil v največje gorečnike!

Katoliško učiteljstvo! Če je naše geslo: Bog in narod, pa je to oboje tako tesno združeno, da je neločljivo. Zaradi Boga za narod — zaradi naroda za Boga! Naša naloga je velika: Dati Bogu, kar je božjega. Naša naloga je polna resnobe in vredna našega življenja: biti vzgojitelj po zgledu božjem. On pa je vse delal v ljubezni, delajmo tudi mi z ljubeznijo!

Res, kazen je potrebna. Če je potrebna, naj bo vselej psihološko utemeljena. A boljše je, da smo pri kaznovanju malo bolj mili, kot strogo pravični! Vselej pa imej vzgojitelj usmiljenje z otrokom, ki je zaslužil kazen, kakor ima tudi Bog usmiljenje z nami — in to usmiljenje naj narašča, čimbolj je otrok kazni vreden. Usmiljenje, odpuščanje in ljubezen premagata vsako srce, kaj šele otrokovo!

Meščansko šolstvo v Avstriji.

Kot izpopolnitev nekdanje normalke so ustanovili leta 1851. nesamostojne nižje trirazredne realke. Ko so se pa realke razširile v višje šest- oziroma sedemrazrednice, izgubili so nižji razredi svoj praktični pomen ter postali le pripraviljavnice za višje razrede. Na mesto prvotnih nižjih realk so pa stopile leta 1869 meščanske šole.

Danes imamo v Avstriji tostran Litve 876 meščanskih šol, in te se razdele po posameznih kronovinah tako-le: Po dve meščanski šoli imata Kranjska in Predarlška, tri meščanske šole ima Tirolska, po sedem Dalmacija in Koroška, po osem Primorska in Solnograška, 17 Gornje-Avstrijska, 26 Štajerska, 30 Šlezija, 58 Galicija, 143 Moravska, 181 Nižje-Avstrijska, Češka pa 384.

Večina teh šol je nemških, čeških je 298, in sicer 234 na Češkem, 62 na Moravskem in 2 v Šleziji; meščanske šole v Galiciji so večinoma poljske, v Dalmaciji je 5 hrvaških in dve italijanski, na Primorskem je pa 8 italijanskih (!). Meščanska šola v Tridentu je istofako italijanska. Slovenci premoremo samo eno slovensko meščansko šolo, in sicer v Postojni. Nasproti pa imamo na slovenskem ozemlju precej nemških meščanskih šol, in sicer v Krškem, v Celju, v Ptujju, v Mariboru, v Beljaku, v Celovcu, v Velikovcu in v Borovljah (ki se letos otvori). Vse te šole nam več ali manj škodujejo v narodnem oziru.

Omeniti moramo tudi, da je Ljubljana edino glavno mesto v državi, ki nima javne meščanske šole. (Pač pa imajo redovnice-uršulinke zasebno vnanjo slovensko trirazredno in zasebno notranjo nemško trirazredno meščansko šolo za deklice. Enako oskrbujejo tudi man. uršulinke v Škofji Loki notranjo meščansko šolo.)

Meščanske šole so navadno trirazredne, izjemoma tudi štirirazredne, n. pr. v Krškem. Spričevala štirirazredne meščanske šole imajo v življenju in glede prestopa v višje obrtne, trgovske in kadetne šole isto veljavo kakor spričevalo četrtega razreda kake srednje šole.

Meščanske šole imajo svoje posebne učne načrte, ki se prilagodé krajevnim razmeram. Vsled tega imamo meščanske šole s kmetijskim ali obrtnim ali pa trgovskim značajem. Krška meščanska šola ima kmetijski značaj. Na meščanskih šolah je uveden strokovni pouk kakor na srednjih. Učiteljstvo je izprašano ali iz jezikovno-zgodovinskih, ali matematično-prirodoznanskih, ali pa matematično-tehniških predmetov.

Na Kranjskem, zlasti v Ljubljani, imamo sedaj več osemrazrednih ljudskih šol, ki so osnovane vse po enem kopitu ter imajo zastareli učni načrt. Želeli bi — mladini na korist — da se te šole preosnujejo v meščanske šole, ker spričevala meščanske šole imajo v javnosti vso drugo veljavo, kakor pa spričevala ljudskih šol. To se kaže prav posebno pri oddaji služb na železnicah in na pošti.

Stroški za meščansko šolo tudi niso preveliki, ker znašajo le kakih 1000 kron več, nego za višje razrede osemrazredne ljudske šole.

Sicer pa že zakon zahteva, da se šestrazrednice, ako se razširijo, izpremene v meščanske šole. (Dr. Heinz: Zbirka šolskih zakonov in ukazov za Kranjsko, str. 60, al. 1. in str. 64, al. 5.) — § 5. dež. šol. zakona z dne 29. aprila 1873. leta, se pa glasi: »V vsakem okraju je napraviti najmanj eno meščansko šolo«. — Do sedaj imata samo krški in postojnski okraj meščansko šolo.

Upamo, da se deželni zbor v prihodnjem zasedanju resno loti tega vprašanja.

— a —

Kongres za katehete.

Katehetska sekcija avstrijske Leonove družbe je imela 17. aprila 1909 svoje prvo zborovanje. Začetek je bil zadovoljiv, kajti zbralo se je bilo 37 udeležencev, večinoma proforskega, katehetskega stanu, navzočih je bilo tudi nekaj dam, ki se žrtvujejo za zaslužno delo kateheze v delavskih predmestjih. Predsednik katehetske sekcije je toplo pozdravil zborovalce, povdarjajoč, da se je izkazala najmlajša sekcija kot zdravo in čvrsto dete.

Po gorkem nagovoru predsednika Leonove družbe, barona Helferta, je poročal prelat dr. Swoboda o ideji kongresa za katehetiko. Nameravani kongres naj položi podlago za uspešni razvoj katehetike, naj združi sotrudnike na tem polju za sistematično delo. Ni pa prav, či bi bil kongres omejen in pristopen samo katehetom: Pozdravljamo in vabimo vse, ki se zanimljejo za katehezo, zlasti pa učitelje in vzgojitelje.

Ideja kongresa je zgodovinsko utemeljena, dejansko potrebna in vsestransko odobrena. Med onimi, ki so z zadovoljstvom pozdravili misel za katehetski kongres, je imenoval govornik nekatere cerkvene kneze, osobito kardinala Koppa, knezoškofa ljubljanskega dr. A. Jegliča in mnogo priznanih kapacitet, kakor: prof. dr. Göttler-ja iz Monakovega, prof. dr. Weber-ja, šolnika Schubert-a iz Würzburga i. dr.

Ekscelenca škof dr. Rössler je odgovoril na oklic kateheta Pichlerja: »Vaše misli o kongresu za katehetiko vsebujejo dosti resnic, ki jih je treba vpoštevati. Tudi jaz sem prepričan, da se z verskim poukom polaga temelj za krščansko življenje; pridružujem se vaši trditvi, da je dobrotljivost in ljubezen katehetova po zgledu nebeškega Zveličarja — prvi pogoj za uspešno delovanje. Kongres za katehete bo brez dyoma veliko pripomogel, da se bo razjasnilo tako težko in obenem važno vprašanje, kako poučevati krščanski nauk, da ne bo ostal brez trajnih koristi.«

Lepe so besede, ki jih je zapisal novi linški škof dr. Hittmair: »Katehetsko gibanje izpričuje na eminenten način duhovsko in dušno-pastirsko gorečnost; trud za katehetski kongres je neprecenljivega pomena, zato

pozdravljamo vse, kar more pospešiti to namero in jo privedi do pravega, visokega cilja.«

Šolski svetnik Bürgel (Bonn) našteva vzroke, zakaj se ne speši delo za reformo katehetskega poučevanja. Med drugim omenja, da so katehetje preveč razcepljeni (kjer ni društev), drugi se za katehezo nič ne brigajo, tretji kritikujejo vsako novotarijo in obsojajo prizadevanje za napredek v katehezi. Mnogo jih je, ki skušajo zidati, pa vsak zida svoj kos, po svojem načrtu, na drug način, neglede na delo drugih pred njim in poleg njega, včasih tudi naravnost v nasprotju z drugimi. Tudi na katehetskem polju pogrešamo, žal, enotnega delovanja... Ako bo nameravani kongres vsaj to dosegel, da se bodo složili strokovnjaki v besedi in dejanju, potem smemo biti zadovoljni. Bog daj, da bi katehetska sekcija moči združila, da bi mogli potem »viribus unitis« iti na veliko delo.«

Prof. dr. Katschner iz Gradca: »Kongres bo katehetsko gibanje poživil in okrepil; postavil bo katehetskimi trdno in varno podlago, podal bo jasna, splošno veljavna navodila, česar navadni tečaj ne zmore.«

Prof. dr. Weber: »Ne dvomim, da se vam ne bi posrečilo, kar nameravate; prepričan sem, da je kongres nujno potreben, ker drugače bi utegnili vse naše prizadevanje zastati...«

Ako se v enem gorišču združuje toliko žarkov, potem smemo zatrdno pričakovati, da bo iz tega ognja šinila prerrojena katehetska misel.

O podrobnostih je sporočal dr. Swoboda sledeče: Kongres je namenjen udeležnikom iz cele Avstrije, Nemčije in Švice. Delo naj se takoj prične, še preden se določi kje in kdaj se bo zborovalo. Provizorični spored naj se sestavi še pred sklepom šolskega leta, da se bo moglo o njem razpravljati o priliki katehetskega tečaja v Monakovem (od 30. avgusta do 3. septembra).

Izbral se je najprej ožji odsek, ki bo določil, kakšna tvarina naj bi se obravnavala, ter bo nasvete predložil sekciji. V ta odsek so izvoljeni: Swoboda, Giese, Krauss, W. Pichler; en član se kooptira.

Pri seji dne 24. maja je bila debata o programu za katehetski kongres.

Izvršilni predpis k dokončnemu šolskemu in učnemu redu.

Že leta 1905. je bil izdan dokončni šolski in učni red, ki mu je deželni šolski svet za Kranjsko dodal izvršilne predpise.

O predpisih, ki jih vsebuje ta knjižica, se bo gotovo mnogo razpravljalo pri raznih učiteljskih zborovanjih, pa tudi po učiteljskih listih, zato si pridržujemo pravico o tem še pozneje po potrebi izpregovoriti, za danes omenimo le nekatere stvari.

Predpis k § 7. š. i. u. r. se pri odstavku o t e i o v a d b i glasi: »Tudi pri telovadbi se smejo učenci v tem primeru (namreč, če jih je v razredu več nego 40) deliti. Vendar je pri tem paziti, da se vsled pomnoženih telovadnih ur neprimerno ne obteže posamezne učne moči ali da ne narastejo normalnemu šolskemu zakladu večji izdatki.« — Tudi doslej je že bila ta navada, da so se mnogoštevilni razredi pri telovadbi delili v oddelke, a nikjer pa se ni vsled tega pomnožilo število učnih ur. Če sta po učnem načrtu predpisani za telovadbo po dve učni uri na teden, je pač telovadil vsak odderek po eno uro. Po sedanjih predpisih pa bi se v tem slučaju moralo pomnožiti število učnih ur na štiri. Menim, da bo imel vsak učitelj raje 50—60 učencev obenem pri telovadbi, kakor pa da bi jih delil v dva oddelka ter si s tem naložil dve uri več telovadnega pouka na teden. — Pri velikih šolah pa, kjer je nastanjeno do 15 razredov — takih šol je več na Kranjskem — je zgorajšnja določba sploh neizvedljiva, zlasti zato, ker je v vsakem razredu čez 40 učencev.

Zelo umesten je predpis k § 47. š. i. u. r., ki slove: »Hoja v o b r t n o n a d a l j e v a v n o š o l o ne oprosti učenca v šolobvezni dobi, da bi ne bil dolžan hoditi v vsakdanjo, oziroma v ponavljavno šolo, ker obrtna nadaljevavna šola po svoji uredbi ni sposobna, da bi nadomeščala ljudsko-šolski pouk.« Doslej se je namreč prav pogosto dogajalo, da so učenci prezgodaj izostali iz vsakdanje šole ter so se šli učiti kake obrti s pretvezo, saj bomo obiskovali obrtno-nadaljevavno šolo.

Niti učiteljem, niti šolskim voditeljem pa ne bo ugajal predpis k § 65. š. i. u. r., ki določa: »Kadar učitelj, oziroma razrednik dovoli kakšnemu učencu, da sme izostati iz šole, je to z razlogi vred prijaviti šolskemu voditelju.« — Torej če je učenec toli vesten in točen, da bo že prejšnji dan prosil dovoljenja, naj bi smel drugi dan izostati, tedaj bo moral učitelj poleg drugih skrbi, ki jih ima s šolo, še na to paziti, da bo pravočasno dovoljenje prijavil tudi šolskemu voditelju! Čemu?

Predpisi k § 70. š. i. u. r. vele vajo, naj bi se hitro in energično ravnalo glede šolskih zamud, kar mora le razveseliti vsakega učitelja. Toda ne vem, če se bo odslej uradni konjiček kaj hitreje premikal, ker mora šolski voditelj enako, kakor poprej polagati zaznamek zamud vsakega pol meseca, na kasneje do 8. dne naslednjega meseca, a okrajnemu šolskemu svetu se pošiljajo zaznamki vsakega meseca. Če se morata požuriti šolsko vodstvo in krajni šolski svet, zakaj bi enako ne storil tudi okrajni šolski svet, da bi vsakega pol meseca kazenske nasvete odobril in skrbel za takojšnjo izvršitev?

Predpis k 3. odstavku § 76. š. i. u. r. pravi pod točko 3.: »Ob nedeljah in praznikih so šolarski izleti dovoljeni samo v toliko, da se vsled tega ne zamudi s l u ž b a b o ž j a, ki so se je učenci dolžni udeležiti.« — Ker so se ob nedeljah in praznikih učenci dolžni udeležiti službe božje, torej spada ta sužba božja v smislu § 63. š. i. u. r. med razglašene verske vaje in so torej tudi vsi učitelji dotičnega veroizpovedanja dolžni nadzorovati otroke pri teh verskih vajah. Le škoda, da c. kr. deželni šolski svet ni izdal

v tem oziru k § 63. š. i. u. r. nikakih točnejših predpisov. Ravno v tem oziru še nismo prav na jasnem, kaj spada vse med »razglašene verske vaje«.

S predpisom k § 114. š. i. u. r. pa je c. kr. deželni šolski svet učiteljstvo na večrazrednicah naravnost prisilil, da alternira. Doslej se je večkrat povdarjalo, da je dobro, če ostane učitelj več let v istem razredu, ker izkušnje prvega leta drugo leto lahko prav koristno uporabi. Da pa dotični učitelj, ki je imel višji razred, ni imel vedno največ tedenskih ur, je pa tovariš iz nižjega razreda prevzel nekatere ure v višjem razredu. A sedaj pa to ne bo več mogoče, ker »najnižja iz mera učnih ur na teden znaša za . . . učitelje in učiteljice tisto število ur, ki je predpisano po normalnem učnem načrtu za dotični razred«. Z drugimi besedami se to pravi: Učitelj najvišjega razreda ne sme nobene učne ure oddati. — Kdo bo pač še hotel biti več let v višjem razredu?

Predpis k § 136. š. i. u. r., ki govori o uradnih spisih in šolskih tiskovinah, pravi pod črko C.: »Za druge uradne spise je izključno uporabiti nove obrazce, ko poiđe zaloga dozdanih tiskovin, ki jih imajo šole, najdalje pa z začetkom šolskega leta 1909/10.« — Ta določba bi bila povsem umestna, ako bi bili izvršilni predpisi res že meseca januarja 1907. zagledali beli dan; toda ker so jih šolska vodstva dobila še-le sedaj v roko, bo treba pač stare tiskovine zavreči, ali pa nove še-le z drugim ali pa tretjim šolskim letom uvesti.

Neumevno se mi zdi, zakaj se dela povsod taka razlika med učiteljstvom meščanskih šol in ljudskošolskim učiteljstvom. Prvi imajo večje plače, po predpisu k § 114. š. i. u. r. največ 25 učnih ur na teden in po predpisu k § 183. š. i. u. r. se jim v število učnih ur ušteva po 2, oziroma 1 tedensko uro za popravljjanje pismenih nalog. Ali ljudskošolski učitelj, ki ima po 60—70 ali še več učencev v razredu, ne izgubi s popravljjanjem pismenih nalog prav nič dragocenega časa? In poleg tega je c. kr. deželni šolski svet s predpisom k § 121. š. i. u. r. ljudskošolskemu učiteljstvu še to naložil, da »morajo učitelji paziti tudi na vadbene zvezke (beležnice, dnevniške) učencev, jih pregledovati in popravljati«. In ves ta trud se pri ljudskošolskem učitelju nič ne vpoštevata, in naj ima tudi izpit za meščanske šole! — Pri tem predpisu (k § 183.) opozarjam še na tiskovno pomoto pri opazki v oklepaju, kjer bi se moralo glasiti: »Prim. ukazila k § 114.« in ne »k § 144.«

To bi bile nekatere misli, ki se učitelju vzbujajo, ko prelistava drobno knjižico, »Izvršilni predpis« imenovano. Gotovo je, da temu ali onemu še marsikaj ni po volji; gotovo je pa tudi, da se bo moralo z dodatnimi predpisi še marsikaj izpopolniti, kar se bo izkazalo za neprimerno, pa izpremeniti.

J. L.

KATEHETSKE VESTNIK.

Katehetska zborovanja.

Katehet kot dušni pastir.

Mesečno zborovanje dne 2. junija je bilo zopet povoljno obiskano. Predavatelj je profesor dr. J. Jeršič, ki je veljal v prvi vrsti srednješolskim katehetom, vzpodbudno pa je bilo tudi za druge veroučitelje, saj je vsakdo izmed njih tudi dušni voditelj mladine, ki mu je izročena v odgojo. Gospod predavatelj je znan kot večšč in priljubljen cerkveni govornik, pa bo brez dvoma tudi kot duhovni voditelj srednješolske nemške mladine lahko dosegel lepili uspehov; — poročstvo za to je njegova gorečnost, gibčnost, ljubeznivost do dijakov, pa vsestranska zmožnost: o tem smo se lahko prepričali iz njegovega ognjevitega, jedrnatega, bogatega in dobro utemeljenega govora. Narisal je najprej težave, pokazal zapreke, ki ovirajo kateheta pri izvrševanju dušno-pastirskega poklica med mladino; dal je pa tudi navodila in nasvete, kako naj izvršuje katehet svoje zvanje, česa naj se najbolj poprime, da se ovčice njegove čede ne izneverijo, da ne zaidejo na škodljivo in pogubno pašo.

Zapreke so nekatere individualne, druge socialne. Srednješolski mladeniči — osobito na realki, nemški gimnaziji — so povečem brez pravega verskega čuta; duhovnik jim je nekaj bolj tujega, nimajo pravega zaupanja do njega. Vzroki: Slaba vzgoja, verska nebrižnost po uradniških, oficirskih in demokratskih družinah, branje versko indiferentnih ali pa celo brezbožnih knjig in časopisov itd.

Socialnih zaprek je čedalje več. Živimo v dobi, ko je — po mestih vsaj — vse bolj ali manj prepojeno z nekim nasprotstvom do verstva, verskih vaj in tudi do duhovništva. Svetni profesorji kateheta dostikrat kaj malo podpirajo, ker so sami večinoma odtujeni verskemu življenju, ker jim je veroučitelj le »necessarium malum«.

Kako naj se loti katehet dela, da bo kos vsem zaprekam, vsemu nasprotstvu? Prva njegova naloga je temeljit

pouk. Poučevanje je težišče in središče, je temelj krščanskemu mišljenju, vedenju in življenju. Tudi srce je treba likati in blažiti, a prvo je »ut veritas paterat«. Katehet naj bo v nekem oziru modern, naj koraka s časom, naj porablja vse sodobne pridobitve, naj se ozira na pomočke, ki vlečejo, ki so aktualni, novi. Pouk naj bo nadalje živahen, prepričevalen in navduševalen. Dijaki ljubijo vedno kaj novega. Katehet mora torej veliko brati, pripravljen mora biti na vsakojake ugovore, predvsem pa naj gleda, da bo učil praktično za praktično življenje.

Govornik je nato obrazložil povečem vse slučaje, ko je katehetu dana prilika, da se izkaže kot skrbnega in večšega dušnega pastirja. Zelo važna je ekshorta, ki zahteva vestne in vztrajne priprave. Dijakom naj se ne bere, ampak prosto govori; vsebina naj bo zanje primerna, raznovrstna, podprta z aktualnimi zgledi.

Mnogo prilike za dušnopastirsko delovanje nudi katehetu osobito priprava za prvo sv. obhajilo in pripravljanje za redne spovedi. Izborno mu pomagajo duhovne vaje in pa Marijine kongregacije.

Ob sklepu je povdarjal gospod predavatelj, — kar je gotovo zelo važno, da se ne sme zanemarjati osebni stik z dijaštvom. Mladenič naj spozna v svojem katehetu prijatelja, očeta, svetovalca. Da ne izgubi avtoritete, skuša naj v tem oziru ubrati zlato srednjo pot.

Vkljub vsemu trudu bo doživel katehet dostikrat le bridke prevare. To naj ga ne oplaši. Poglavitno zanj je, da lahko reče: Storil sem, kar sem mogel. Posnema naj Zveličarja, ki o njem pravi sv. pismo: »Et factus in agonia prolixius orabat.« (Luk. 22. 43.)

Soglasna aklamacija je odobrila govornikova izvajanja. Sledil je kratek razgovor srednješolskih katehetov, ki se se domenili, da bodo vzeli v pretres vprašanje Marijinih kongregacij na posebni konferenci.

Katehetske beležke.

Novi člani »D. S. K.«: Č. g. Groznik Fran, župnik v Zagorju na Notranjskem; č. g. Borštinar Jan., ekspozit, Harije.

Skrbni poverjeniki katehetskega društva. Dekan trnovski, č. g. dr. J. M. Kržišnik, je poslal članarino duhovnikov-katehetov svoje dekanije. Tajništvo »D. S. K.« se iskreno zahvaljuje ter prosi, da bi enako postregli tudi drugi g. poverjeniki.

Zanimanje za naš počitniški tečaj je tudi med sobrati na Hrvatskem precej zadovoljivo. Agitacija po listih je oskrbljena. »Kršćanska škola« piše: V interesu svete katehetske stvari prosimo najuljudneje vse hrvatske katehete, to je vse duhovnike, ki aktivno delujejo v šoli, ali pa so poučevali preje, naj pravočasno poskrbe, da se bodo mogli udeležiti tečaja. Časi so silno resni; naša resna dolžnost je, da se okrepimo in navdušimo za sveto duhovsko pastirstvo v šoli. Minili so časi, ko smo morali v daljno tujino na katehetske tečaje. Imamo jih sedaj doma, naša dolžnost pa je, da se z njimi okoristimo.« Nadejamo se, da nas naši sosodje ne bodo prekosili. Z obilno udeležbo hočemo pokazati, da vemo ceniti važnost kateheze v današnjih dneh!

Dopoldanska zborovanja katehetskega tečaja bomo imeli v knjižnični dvorani »Katal. Tiskarne«. Popoldne pa se bomo sestali obakrat v zavodu »Collegium Marianum«, ker bo ondi praktična katehizacija.

Pozor, katehetje in učitelji! Zdaj, ko se vrši birmovanje po deželi, imate lepo priliko, da delujete kot apostoli abstinence med mladino. Opozarjajte botre, da ne bodo silili birmancev z alkoholnimi pijačami. Dobrohotni opomini s prižnice, primerni letaki ali spisana in na cerkvena vrata nabita svarila, ne bodo ostala brez ugodnih uspehov. Katehet naj pa osobito pri posebnem poku za sv. birmo stori svojo dolžnost ter naj birmance svari, da se bodo na dan sv. birmе, če le moč popolnoma zdržali piva in vina. Saj otroci radi ubogajo in največkrat so seveda le starejši vzrok, da se birmanci opijejo. Če se

jim pa obljubi kako darilce, podobica ali kaj podobnega, tedaj bo uspeh tem gotovejši. — Na dveh izmed ljubljanskih ljudskih šol je bilo letos 108 birmancev. Katehet jim je pred sv. birmo toplo priporočal, naj ne uživajo na dan sv. birmе nobene alkoholne pijače; ako bi pa botri ali starši le silili, naj prilijejo vodi nekoliko vina. Pojasnil jim je tudi škodljivost alkohola in pa kako žalostno je, ako deček pozneje nima drugega spomina na sv. birmo, kakor žalosten spomin, da se je takrat morda prvič upijal. Onim dečkom, ki se bi popolnoma zdržali opojnih pijač, je obljubil podobico. Rezultat je bil tak: 46 dečkov ni pokusilo nič opojnih, 25 jih je užilo nekoliko vina, pomešanega z vodo, 37 jih je izjavilo, da so pili vino ali pa pivo. Uspeh je zadovoljiv, če se pomisli, da so birmanci v Ljubljani že precej veliki, nekateri že v starosti od 12. do 14. leta.

Podrobni učni načrt za najvišjo kategorijo ljudskih šol, (za osemrazrednico) so ljubljanski katehetje v osnutku dovršili. Za štiri nižje razrede so se vršila posvetovanja pri katehetskih sestankih. Razdrobitev učne tvarine za nadaljne razrede pa so dogotovili gg. Mlakar, Kržič in Čadež. Veliko si je prizadeval pri tem nelahkem delu katehet Mlakar, za kar mu bodi na tem mestu izrečena iskrena zahvala. Podrobni načrt, ki se bo dal provizorično natisniti, bodo nekateri gospodje na deželi dobili na vpogled, da bodo na podlagi tega osnutka mogli sestaviti učne načrte za vse druge kategorije šol. S pričetkom prihodnjega leta bi mogli potem že vsi gg. katehetje začeti poučevati po izdelanih provizoričnih načrtih. Po preteku enega leta bo pa moč izreči končno sodbo, oziroma popraviti, kar bi ne ugajalo, ali kar bi bilo pomanjkljivega. Upamo, da bomo mogli v počitniški dobi vso stvar urediti in natisniti.

Katekizem za duševno zaostale otroke. Katehet Jožef Pemsel na Švabskem je izdelal dvojni katekizem. Enega je naslovil »Kleinkinder-Katechismus«, drugega je nazval »Katechismus für Hilfschulen«. Pri sestavljanju so mu poma-

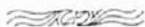
gali tovariši na zavodu, ki se imenuje »Ursberger Kongregation«. Da je bilo moč ti dve sicer majhni knjižici sestaviti, je bilo treba mnogo posvetovanja, mnogo konferenc, (po izpovedi pisateljevi čez 200) h katerim so dostikrat povabili tudi slabotne otroke. — Glavna vsebina so markantno narisane, barvaste, zelo spretno izdelane nazorne slike. Besedilo je kratko ter združuje v lepo organsko zvezo katekizem in zgodbe. — Za naše začetnike, pa tudi za takozvano hribovsko šolo bi bila podobno urejena slovenska knjiga kaj porabna. Lahko je poučevati, kjer je dosti pomočkov!

Tretji katehetski tečaj v Monakovem se bo vršil, kakor že naznanjeno,

od 30. avgusta do 3. septembra 1909. Vodilna misel vseh referatov: *Verska vzgoja*. Katehizacija v šoli bo trikrat in sicer v ponedeljek, torek in četrtek ob petih popoldne. Pristopnina za udeležence znaša 5 M. Oglasila sprejema: J. Murböck, München, Kirchenstrasse 6/1.

Prvoobhajanci kardinalovi gostje.

Belgijski kardinal Mercier je napravil letos 6. maja izredno slavlje, ki je veljalo stoterim otrokom-obhajancem. Povabil jih je v nadškofijsko palačo v mestu Mehlinje (Mecheln), kjer so imeli na odprtjem vrtu razne igre in zabave, potem pa tudi nekoliko okrepčila in pri-grizka. Da so imeli poprej pobožnost v cerkvi, je po sebi umevno.

Vzgojni utrinki.

Dobro znamenje, da list zanima. Članek »Ali disciplinarni razredi — ali šiba?« se nekateri p. n. naročniki s pozornostjo brali. Dobili smo več odgovorov, ki v njih naši prijatelji spisu pritrjujejo, deloma pa dokazujejo, da je glavno vzgojno sredstvo *ljubezen učiteljeva*. Da ž njimi docela soglašamo, ni treba še le poudarjati, saj to načelo zagovarjajo vsi pedagogi. »Kdor hoče, da se ga bodo učenci bali, naj skrbi, da ga bodo ljubili.« So pa okoliščine, pridejo izredni slučaji, ko si tudi še tako ljudomil in ljubeznjiv učitelj ne more pomagati, in bi mu prav prišlo disciplinarno sredstvo, ki je niti sv. pismo ne zametuje. Toda postava šolska jo zaenkrat zabranjuje.

Članek je pa meril na to, da bi se le kot »ultima ratio« smelo s previdnostjo rabiti posebne vrste mazilo. Če bi se § 82 šolskega in učnega reda nadomestil s § 165. državnega zakonika, s tem nikakor ni rečeno, da bi učitelji moral z brezovko hoditi v šolo... Tudi to stoji, da zlasti katehetu nič kaj ne kaže vzgajati s šibo.

Pripomnimo še, da imamo pripravljeno daljšo razpravo o disciplini, kjer bo prišlo vse to na vrsto, kar so cenjeni sodrujniki z ozirom na omenjeni članek blagohotno napisali. Vendar smo pa že

v to številko sprejeli duhovito sestavljen spis, kot nekaj odgovor na članek: »Ali disciplinirani razredi — ali šiba.«

»Čistim je vse čisto«, tako se je baje odrezal trgovec v Ljubljani, ki se mu je oponašalo, da prodaja nenravne in pohujšljive razglednice. Tako daleč je torej že prišlo pri nekaterih glede morale, da so se že otopeli ter ne ločijo več, kaj je dostojno, kaj nečisto in nesramno. V takih blodnih mislih in zmotah zapleteni, se hočejo opravičevati z zgoraj navedenim lažnjivim rekom, ki jim služi kot obliž za kosmato vest. Dostikrat smo že apelovali na dostojni čut, na poštenost krščanskega prebivalstva ter pozivali, naj se ogiblje takih prodajalnic, — pa bo kmalu bolje. Krščanski starši, ki hočete svoje otroke zavarovati pred trupom nemoralnosti, — ali boste še nadejje molčali, ko vabijo brezvestni trgovski špekulanti vaše ljubljene otroke z grdimi in nagote polnimi slikami in podobami pred izložbena okna?! — Liberalni listi so napadali dež. predsednika barona Schwarza, češ, da ne pusti v izložbah razstavljati nagih podob. Mi le hvalimo ta ukrep svetne oblasti, če ne bo ostal samo na papirju. Odlok naj se izvrši, ako ne — naj nastopi primerna kazen. — Nič se nismo čudili, ko je tudi glasilo »vzgojiteljev« (?) »Učit. Tova-

riš« objavil prepoved deželnega predsednika v obliki, ki znači, da jim je vseh vzgojno sredstvo nagih slik! Drugod se uprav vestno učitelstvo najbolj bori proti vsemu, kar kuži in pokvarja mladino, pri nas pa omenjeni list ne najde besedice za obsodbo kramarskih pohujšljivcev. »Društvo slovenskih katehetov« bo storilo vse, da se bo varovala vsa nedolžnost mladine.

Nadziranje otrok. Pri sestankih za starše in učitelstvo bi bilo dobro roditeljem položiti na srce, kako potrebno je, da so otroci pod stalnim nadzorstvom. Nimamo pa samo v mislih onih otročičev, ki vsak hip zdrsejo lahko v kak kotliček z vodo napolnjen, nimamo pred očmi le onih samosrajčnikov, ki jih še vedno reši lahko angel varih, četudi zdrknejo na tla skozi okno drugega nadstropja: menimo predvsem tiste otroke, ki morajo več ur na dan prebiti sami, ne da bi pazno zrla nanje skrbno oko materino.

Res je snažnost v hiši ponos pridne gospodinje, res je delavnost in marljivost njena važna dolžnost: toda duša otrokova, srca malih so bolj potrebna, da jih lika in vzgaja vestna mati z vso natančnostjo. Vsako drugo delo, naj si bo še tako potrebno in nujno, se more že na kak način preložiti in prestaviti, kar se pa pri vzgoji zamudi, se pozneje

težko nadomesti. Pokvarjenost, ki je vanjo zašla deca vsled neskrbnosti in nepazljivosti staršev, osobito matere gre navadno svojo pot naprej brez ozira na prepozne opomine. Poklic matere je veliko važnejši, nego poklic gospodinjice. Toda modra gospodinja, ki ima polne roke dela, bo znala poskrbeti, da bodo tudi otroci poleg nje imeli vedno kaj opravila, da ne bodo lenarili ali brezdelno postopali izven rodne hiše. Med delom jim bo kaj poučnega pripovedovala, jih bo poučevala, ali se bo vsaj nekoliko udeležila otroške igre in zabave.

Le prekmalu minejo leta, ko so otroci popolnoma navezani na mamico, ko se brezpogojno dajo voditi od nje. Skrb, ki jo je žrtvovala mati v teh letih za nežno deco, bo pozneje stotero poplačana, kajti taki otroci bodo ostali dobri, staršem zvesti tudi tedaj, ko bodo že mislili na svoje ognjišče.

Neki pedagog piše o ženi: V rokah mater je več ali manj gorje in blagor človeštva. Če bi bilo manj nervoznih lenih, razvajenih mater, pa bi bilo tudi manj izprijenih otrok. Mati naj se ne ustraši dela in skrbi v prid otrokom. Če bi bila z drugim delom še tako preobložena, nikar naj popolnoma ne prepuusti svoje dece poslom! — Vsaka mati naj čuti in ravna po materinsko!

UČITELJSKI VESTNIK.

Osebnosti. Za ravnatelja na c. kr. višji realki v Gorici je imenovan profesor c. kr. višje realke v Celovcu Viktor Stoppl Kadenberg. — Dr. Josip Jerše se stalno namesti z naslovom profesor na državni nemški gimnaziji v Ljubljani. — Za pomaknitev v VIII. čin. razred se predlagajo profesorji Josip Wester, Milan Pajk in K. Schrauzer. — Naslov ravnatelja je dobil nadučitelj Aleksander Lunaček v Št. Rupertu.

V tečaj za priučitev metode za poučevanje slaboumnih otrok, ki se vrši ta mesec na Dunaju, so poklicani: c. kr.

vadniški učitelj Ivan Krulec, mestna učiteljica Ana Lebarjeva in mestni suplent I. Dimnik. — Prvoimenovanega nadomešča na vadnici izprašana učiteljica Ana Kilarjeva.

Stalna vpokojitev se dovoli učiteljici Serafini Kovač-Jamšek na Brezovici in nadučiteljici Heleni Petsche-Junovicz v Kočevju.

Odbor »Slomškove zveze« je imel dne 27. maja sejo. Posvetovanje je bilo o prihodnjem občnem zboru, ki bo na Brezjah početkom septembra. Natančni spored bomo objavili pozneje. Omenjamo le, da se je odboru posrečilo

pridobiti za to priliko odlične in veljavne govornike, kakor ravnatelja dr. Bezjaka, ki bo predaval »O poeziji v ljudski šoli in njenem estetiškem vplivu na mladino«. Profesor in deželni odbornik E. Jarc bo imel referat o eksperimentalni pedagogiki. Nadučitelj Bregar bo podal nasvete za preosnovo ljudsko-šolskih zakonov. — Letos bo zopet moč ustreči željam mnogih gg. učiteljev, ki se oglašajo za duhovne vaje. Kakor čujemo, bo presvetli knezoškof ljubljanski dr. Anton Bonaventura Jeglič dal na razpolago v ta namen prostore in kapelo v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu. Odbor je bil mnenja, da bi bilo najprimernejše, če bi se občni zbor in počitniški sestanek krščanskega učiteljstva uvrstil neposredno za duhovnimi vajami, ker bi na ta način ne bilo preobilnih stroškov za tiste, ki se bodo tu in tam udeležili. Nadalje se je sklenilo, da naj bi se skušal svoječasno že sprejeti predlog glede ustanovitve Slomškove učiteljske knjižnice — v kratkem izvršiti. Rešilo se je tudi več vprašanj glede lista in glede izboljšanja učiteljske bede.

Letošnji občni zbor »Slomškove zveze« utegne biti prav posebno zanimiv. Poleg stvarnih in tehtnih referatov homo skrbeli tudi za pošteno razvedrilo. V svoji sredi imamo obilo pevskih moči in izvrstne pevovodje. Pri sv. maši bo popeval številen mešan zbor, po zborovanju in pri eventualnem izletu bo pa nastopal tudi moški zbor. G. tovariš P. Gorjup, mestni učitelj v Ljubljani, je radevolje prevzel vodstvo in skrb za pevske vaje. Gospodične pevke in gg. pevce, ki žele pomnožiti naše zbere, prosimo tem potom, da bi se že poprej prijavili gospodu pevovodji.

Obrtno-nadaljevalna šola v Novem mestu. V šolski odbor te obrtno-nadaljevalne šole so za dobo 1908/10 voljeni sledeči gospodje: Josip Ogorevc, trgovec in župan v Novem mestu, kot predsednik; Adolf Pavser, zasebnik v Novem mestu, kot podpredsednik in zajedno zastopnik trgovske in obrtne zbornice; Fran Brežnik, c. kr. gimnazijski ravnatelj, kot zastopnik mestne občine novomeške; Ivan Krajec, zasebnik, kot zastopnik deželnega odbora kranjskega;

Matko Malovič, mizarski mojster, in Jurij Picek, trgovec, kot zastopnika obrtnikov; dr. Anton Pilshofer, c. kr. deželnovladni tajnik, kot zastopnik naučne uprave.

Subvencije obrtnim nadaljevalnim šolam na Kranjskem. Minister za javna dela je nakazal potom deželne vlade kranjske za leto 1909. subvencije sledečim obrtno-nadaljevalnim šolam: v Ljubljani 5873 K, v Postoini 591 K, v Škofji Loki 590 K, v Krškem 447 K, v Idriji 895 K, v Kranju 784 K, v Mengšu 374 K, v Metliki 884 K, v Trziču 687 K, v Radovljici 634 K, v Radečah 455 K, v Ribnici 481 K, v Novem mestu 880 K, v Kamniku 580 K, v Šmartnu pri Litiji 485 K, v Št. Vidu pri Ljubljani 827 K, v Toplicah-Zagorju 731 K, na Bledu 532 K in v Cirknici 471 K.

Okrajna učiteljska konferenca za kranjski okraj se vrši dne 7. julija t. l. v Škofji Loki. Za to konferenco izdelajo vse učiteljice podrobne učne načrte za ženska ročna dela. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi referat učiteljice Janje Miklavčičeve: »O pouku v prosti naravi«.

Okrajna učiteljska konferenca za novomeški okraj bo dne 15. julija t. l. v dekliški šoli v Novem mestu. Na dnevnem redu so sledeče razprave: 1. Podrobni učni načrti za pouk v ženskih ročnih delih za posamezne kategorije ljudskih šol, in kako naj se ta pouk uravna, da se ljudstvo zanj pridobi. 2. Samostojnost učencev v spisju. 3. Šolski vrt in kmetijski pouk v ljudski šoli.

Podpore za nakup samoučil revnim šolarjem. Kmetiska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani je dovolila za nakup samoučil revnim šolarjem podpore sledečim šolam: v Spodnji Šiški 60 K, pri sv. Petru v Ljubljani 50 K, na Golem 30 K, na Igu 60 K, v Želimljah 30 K, v Šmartnem pod Šmarno goro 60 K, na Dobrovi 40 K, pri Dev. Mariji v Polju 40 K, na Viču 30 K, na Černučah 30 K, v Škocjanu 30 K, v Št. Jakobu ob Savi 30 K, v Št. Lenartu 30 K, v Šmariju 60 K, v Dolu 30 K, na Ježici 30 K, v Iški vasi 30 K, v Sori 30 K, v Komendi 30 K, skupaj 730 kron. — Naj bi jo posnemali tudi drugi denarni zavodi!

Nove šole. V novomeškem okraju se ustanovita dvorazrednici v Spodnjem Karteljevcu in Birčni vasi. Zidava novih šolskih poslopij je že oddana. — V Malem Korenu, okraj Litija, se ustanovi ekskurendna šola.

Razširjene šole. Šola v Št. Janžu se razširi v trirazrednico, šola v Cerkljah v petirazrednico, v Toplicah pri Zagorju pa se ustanovi paralelka.

Nerazdeljen dopoldanski pouk je dovoljen v III. razredu v Št. Rupertu, okraj Krško.

Dva šolska zdravnika dobe mestne ljudske šole ljubljanske. Tako je sklenil ljubljanski občinski svet.

Izpit učiteljske usposobljenosti za ljudske šole je naredilo pred c. kr. izpraševalno komisijo v Celovcu 20 učiteljev in učiteljic, med njimi: Zofija Kodrič iz Št. Jakoba v Rožu, Marta Oščurna iz Velikovca, Franja Pišek iz Šmihela pri Pliberku, Lena Samonig iz Kotmarevasi, Gvidon Srabotnik iz Resnice. Za meščanske šole je napravilo izpit 5 kandidatov, med njimi: Jurij Neisser in Ludovik Seebald, oba iz Celovca. — Pred c. kr. izpraševalno komisijo v Gorici so napravili izpit za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Ema Abram (ital. kot predmet), Ana Brišnik, Ana Elsner, Milica Gabrieličič, Frida Hafner, Frančiška Lavrič, Roža Petrič, Frančiška Pospel, Štefanija Rolit, Hermina Turšič, Ana Vavken, Antonija Ziegler in Franc Samec; za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom: Štefanija Pogorelec, Helena Prešern (nemščina kot predmet), Ema Sterniš (nemščina kot predmet), Josipina Vončina (nemščina kot predmet) in Rudolf Gasperin.

Spomenica avstrijskih okrajnih šolskih nadzornikov. Odbor državne zveze avstrijskih okrajnih šolskih nadzornikov je sestavil spomenico, v kateri dokazuje potrebo stalnega nameščenja okrajnih šolskih nadzornikov. Spomenici, ki se je izročila nauč. ministru grofu Stürghku, je bil priložen tudi načrt zakona, ki slove v § 3.: »Okrajni šolski nadzorniki naj se kot državni uradniki stalno nastavijo in so redni člani okrajnega šolskega sveta. Z ozirom na plačo in starostne

doklade se uvrstijo v isto vrsto z glavnimi učitelji in ravnatelji c. kr. učiteljišč; poleg tega pa dobi vsak okrajni šolski nadzornik še 800 K v pokojnino vštene opravilne doklade«. Naučni minister je odboru, ki mu je izročil spomenico, sicer obljubil, da bo natančno proučil vso zadevo, toda kdaj pride do uresničenja — to pa vedo bogovi.

Regulacija učiteljskih plač v Bukovini. Zakon z dne 20. januarja 1909., št. 14. Učiteljstvo se razdeli v tri kategorije. Plače v I. kategoriji so: 2800 K, 2600 K, 2400 K, 2200 K; v II. kategoriji: 2200 K, 2000 K, 1800 K, 1600 K; v III. kategoriji: 1200 K. Po vsakih treh službenih letih se pomakne učitelj v višji plačilni razred. V I. kategorijo se uvrsti 30 odstotkov učiteljstva, v II. 50 odstotkov, v III. 20 odstotkov. Plača provizoričnih učiteljev znaša 900 K. Aktivitetna doklada, ki pa se ne šteje v pokojnino, znaša v I. kategoriji 480 K, II. 360 kron, III. 200 K. Opravilne doklade: Enorazrednica 100 K, za vsak daljni razred še po 50 K, Stanarina šolskih voditeljev od 480 K do 600 K.

Razmerje plač dninarjev in provizoričnega učiteljstva. Dninar zasluži po 3 krome na dan, učitelj pa 2 kroni 22 vin.

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko.) Namesto obolelega nadučitelja Antona Požarja na Dobrovi pri Ljubljani je nastavljena kot suplentinja provizorična učiteljica v Ihanu Gizela Ušeničnik; začasno vodstvo šole je poverjeno učiteljici Karolini Hann. Za provizorično učiteljico v Preddvoru je imenovana tamošnja suplentinja Karolina Zupaničič. Dopust zaradi bolezni je dobil Anton Smerdelj, učitelj v Ljubljani, nadomešča ga pomožni učitelj Slavko Cepuder. Nastavljeni so: pri Sv. Križu pri Litiji učiteljica Gabrijela Čerov, v Brusnicah nadučitelj Anton Sila, v Kamni gorici nadučitelj Ivan Zagar, v Mirni peči učiteljica Milena Kavčič, v Stari cerkvi pri Kočevju učiteljica Adela Reven, v Poljanici nadučitelj Jožef Erker, v Trebnjem učiteljica Ana Klitar, v Radečah pri Zidanem mostu učitelj Anton Lamut. Nadučitelj Franc Delcot pride iz Podrage na Sveto goro, nadučitelj Franc Potokar pa iz

Št. Lovrenca v Banjaloko. V Boštanj pride učiteljica Vera Rajl. Nadučitelj Anton Sonec v Železnikih ima zaradi bolezni dopust, nadomešča ga izprašana učiteljska kandidatinja Terezija Rant. Poučevanje na zasilni šoli v Javorjah je poverjeno ondotnemu župniku Franu Indofu, ker je dosedanji zasilni učitelj organist Anton Rus umrl. Dopust ima nadučitelj Jakob Dimnik v Ljubljani, nadomešča ga pomožna učiteljica Frančiška Triller. Začasno učiteljico na novcovanovljeni dvorazrednici v Rudniku je imenovana izprašana učiteljska suplentinja Emilija Kaligar. Oboje učiteljico Amalijo Komotar na Vrhniki nadomešča dosedanja radovoljka na Viču Pavla Zavašnik. Vsled bolezni sta na dopustu učiteljici Amalija Prevec iz Koroške Bele in Karolina Gams iz Srednje vasi v Bohinju; prvo nadomešča bivša začasna učiteljica v Trzinu Ana Fajdiga, drugo pa bivša začasna učiteljica v Čepcljah Marija Nigrin. Iz šolske službe je prostovoljno izstopila učiteljica Marija Zhorsky pl. Zhorske na Jesenicah, na njeno mesto je kot provizorična učiteljica imenovana Cecilija Vilman, to pa nadomešča suplentinja Marija Habe. Obolela je učiteljica Ljudmila Pleničar v Kropi, nadomešča jo učiteljica Marija Sirnik. Dopust je dovoljen obolelemu nadučitelju Franu Zamanu v Hrenovicah, nadomešča ga učiteljica Albina Indof; vodstvo šole pa je začasno poverjeno sialni učiteljici Amaliji Carnelli.

(Štajersko.) Stalno so nameščeni: pri Sv. Andražu v Slovenskih goricah ta-

mošnja suplentinja Marija Pinterič, pri Sv. Lovrencu na Dravskem poiju stalna učiteljica v Majšbergu Marija Osenjak, v Majšbergu tamošnja začasna učiteljica Marija Kocmut, pri Sv. Marku niže Ptuja tamošnji suplent Ludovik Ivanjčič. Nadučitelj Ivan Mohorko je prestavljen od Št. Janža pri Spodnjem Dravogradu v Blanco.

(Koroško.) Za nadučitelja v Tigrčah je imenovan Alojzij Schiestl v Zrelcu, Florijan Velikogna iz Št. Petra na Vašnjah pa za Blače. Za nadučitelja v Mevičah je imenovan učitelj Šimen Planten v Št. Ilju ob Dravi. Prestavljen je podučitelj Albin Jamnik iz Št. Lenarta v Labodski doini v Skočian. Nastavljen je kot učitelj na meščanski šoli v Št. Vidu učitelj Ludovik Seebald v Celovcu. Službi sta se odpovedali učiteljici Marija Einspieler v Pokrčah in Antonija Grubelnik v Libeličah.

Razpisane učiteljske službe. Nadučiteljsko mesto na dvorazrednici v Čeli peči (okraj Radovljica) do 24. junija t. l. v stalno nameščenje. — Na štirirazrednici z nemškim poučnim jezikom v Spodnji topli rebri (Unterwarmberg) nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje do 25. junija t. l. — Učiteljska mesta na enorazrednicah v Gribljani in Preloki in na trirazrednici na Suhorju — okraj Črnomelj — v stalno nameščenje do 20. junija t. l. — V Žalni (okraj Litija) se razpisuje učiteljska služba na ondotni dvorazrednici do 25. junija.

RAZNOTEROSTI.

Podružnica „Slomškove zveze“ za Ljubljano in okolico je izvolila v odbor in načelstvo sledeče gospode in gospodične: Predsednik nadučitelj J. Jeglič, podpredsednik nadučitelj J. Bregar, tajnik mestni učitelj Karel Simon, blagajničarka mestna učiteljica M. Šercova, odborn. učiteljica Vida Šornova in nadučitelj J. Cenčič.

Nekoliko opazk k povišanju učiteljskih plač. To vprašanje postaja od dne

do dne nujnejše, kajti učiteljstvu je nemogoče izhajati ob sedanji draginji s tako pičlini plačami, kakor jih ima na Kranjskem. Štajerskemu učiteljstvu so bile med tem časom že dvakrat povišane plače in se vsled tega že precej približujejo uradniškim nižjih treh razredov. Poleg povišanja stalnih plač treba bo pa tudi povišati starostne doklade, kajti 80 K povišanja po petletnem

trudapolnem delovanju je nekaj nezaslišane. Tu bi se moral zakon pač glasiti: »Starostne doklade znašajo 10 % istočasne plače«. Tudi funkcijske doklade šolskim voditeljem so prepričilo odmerjene. Potrebno bi pa bilo tudi povisati odstotke pri statusu. Najprimernejše bi bilo, ako bi se določilo za vsak razred 25 %. Skrajni čas je že, da se našim upravičenim željam v kratkem ustreže. Zadovoljno učiteljstvo bo gotovo potem z večjim veseljem in zanimanjem delovalo za svoj vzvišen poklic, kar bo na korist vsem stanovom.

Izpraševanje vesti samo za tega in onega. V »Mladosti« smo brali zadnjič odločne in moške besede, ki so namenjene »poštimovcem« in ljudem, — katerim nikjer ni prav. Povsod je kaj takih. Vse obsojajo, ne pomislijo pa, da nobeno človeško delo ni brez hib. Tu in tam bi bili radi, ker jim manjka razsodnosti; nobenemu se ne marajo zameriti zato govore: »Liberalci ne morem biti, klerikalec ne maram biti.« Tem in enakim veljajo besede, ki jih navajamo iz »Mladosti«. »Ne reče ne na desno, ne na levo zanesljive besede. Hodi zlato srednjo pot. Je član te ali one naše organizacije. Včasih celo vodilni član. Ob nedeljah in praznikih hodi v cerkev. Z gospodi dobro izhaja. Pa tudi nasprotniki ga »uvažujejo«, ker se ga prav nič ne bojé. On jim ne bo skrivil lasu, ker zameriti se nasprotniku se boji bolj, kot zameriti se Bogu. Če pride med nasprotnike, zabavlja čez naše naprave. Je sicer naš pristaš, toda to in ono mu ni všeč. Vse to pripoveduje nasprotnikom, češ, saj nisem tako hud, četudi sem odbornik tu ali tam; saj jaz vem, da ni prav, da se vas tako preganja. Čemu toliko sovraštva, čemu ta razpor, ali ne bi mogli vsi skupaj delati? itd. Ko pa pride k nam, pa zabavlja čez nasprotnike. Pri vsem pa gleda na svoj — žep.«

Bavarski škojfe o šolskem vprašanju. Katoliško učiteljsko društvo na Bavarskem je poslalo bavarskemu episkopatu spomenico s prošnjo, naj bi višja cerkvena oblast izrekla veljavno sodbo o razpornem vprašanju glede cerkvenega šolskega nadzorstva.

Bavarski škojfe so v stvarno dobro premišljenem odgovoru označili stališče Cerkve nasproti krščanski šoli in obrazložili, kakšno dolžnost in tudi kakšno pravico ima Cerkev ozir pouka in vzgoje po vseh zavodih in šolah, kjerkoli bivajo krščanski roditelji.

Rešitev zgorajšnjega vprašanja nima pomena samo za Bavarsko, temveč je splošno veljavna za vse krščanske dežele, saj bi cerkvena oblast nikjer ne mogla drugače govoriti, kakor so govorili bavarski škojfe. Tudi pri nas so osobito nepoklicani in nevešči šolniki in politiki reševali že pogostokrat vprašanje, ki se tiče cerkvenega šolskega nadzorstva. Vse dokazovanje in besedičenje cerkvenih nasprotnikov je izzvenelo ali v trditvi, da hoče Cerkev šolo zaslužniti in jo spraviti pod svoj jarem, ali pa da se Cerkev nima vmešavati v šolo in v šolske zadeve. Prvo je gola laž, drugo je krivična želja framažonskih bratov, ki se v deželah zavednih katoličanov ne sme in se ne bo nikdar uresničila.

Kaj Cerkev zahteva in mora zahtevati vsled pravic, ki jih ima od svojega božjega Ustanovitelja, to je jasno povedano v odgovoru bavarskih škofov, ki so ga poslali katoliškemu učiteljskemu društvu. Naj navedemo najvažnejše točke:

»Načelno stališče škofov glede nadzorstva v šoli ne more danes biti drugačno, kakor je bilo leta 1867., ko je takratni episkopat razložil in pojasnil pred prestolom kraljevega veličanstva svoje želje in zahteve glede cerkvenega nadzorstva nad vsem šolstvom.

Takrat so škojfe zlasti naglašali sledeče razloge: To, kar Cerkev in državo tesno družijo, ni le učinek in posledica zgodovinskega, četudi tisočletnega razmerja, ni le državno po zakonih in naredbah priznana in vknjiženo, temveč je pred vsem in bistveno v zvezi z nalogo, ki jo je Kristus sam izročil svoji Cerkvi.

Cerkev je prejela nalogo, da mladino krščansko poučuje in krščansko vzgaja, naravnost od nebeškega Ustanovitelja. Odtod pravica in obveznost, da se dejansko udeležuje

nadzorstva in vodstva po vseh šolah.

Krščanska šola zahteva, — to je zamčeno že v imenu, — da ima vse šolstvo in vsa njena ustrojba krščanski značaj. Krščanska ljudska šola nikakor ne more vztrpeti, da bi se pouk in vzgoja ločila, zato pa tudi ne more izhajati brez cerkvenega, in sicer dejanskega vpliva...

Po ustavnih listinah imajo starši (na Bavarskem) pravico, da sami določajo versko vzgojo svojih otrok; vsled tega smejo krščanski starši zahtevati, da se njih otroci v ljudski šoli vzgajajo krščansko, to je v duhu krščanske Cerkve. Ako pa gre za vzgojo in pouk v duhu sv. Cerkve, je pač jasno in dosledno, da mora biti zraven udeležena tudi Cerkev. Ali ne spada v njen lastni delokrog. čuvati in paziti, da bodo krščanski starši v resnici tudi dobili od krščanske šole, kar opravičeno pričakujejo?

Z ozirom na to ne moremo nikakor dopustiti, da bi se Cerkvii omejila pravica do sonadzorstva v vseh šolah. Ako bi spoznali, da bi se utegnila v bodočnosti ta pravica na kakoršenkoli način kratiti, potem bi bili prisiljeni, kakor leta 1867., zoper to glasno in slovesno protestirati.

Katoliško učiteljsko društvo naj slej ko prej čvrsto in stanovitno vztraja v zvestobi do Cerkve in naj se ne dá oplasiti in strahovati od nikogar v zavesti, da smatra Cerkev šolo kot posebno važen del svojega božjega zvanja.

Prepričano naj pa tudi bo, da bo Cerkev, kolikor je v njeni moči, vedno podpirala vse, kar je treba pri šolstvu še izboljšati...

Izjava bavarskega episkopata bo zadovoljila gotovo vse prijatelje krščanske ljudske šole. Z njo je pa obenem obsojeno tudi stremljenje onih, ki hočejo omejiti celo nadzorstvo krščanskega nauka. Zadnji odstavek škofovske izjave pa dokazuje nepobitno tudi dejstvo, da cerkvena oblast nikakor ne nasprotuje tehničnemu napredku šole, ampak da

hoče pri tem po svoji moči, kakor vselej, tako i v bodočnosti krepko sodelovati.

Upokojen učitelj. V okraju Gaya na Moravskem se je priglasil ljudski učitelj, da je brez veroizpovedi. Moravski deželni šolski svet ga je upokojil s postavnimi prejemki. Učitelj se je pritožil na c. kr. naučno ministrstvo, ki ga je pa zavrnilo s pripombo: ker je postal brez veroizpovedi, je izgubil zaupanje katoliških staršev, torej ne more več, kakor zakon veleva, vzgajati otrok versko-nravno. Ali ne velja to pravilo tudi za odpadle profesorje na naših srednjih šolah, ki še vedno poučujejo?!

Zastrupljenje krvi vsled zabodka s peresom. V bolnišnici v Plznu je umrl župnik Fran Bělác vsled zastrupljenja krvi. Pokojni se je zboldel pri pisanju s peresom v kazalec. Spočetka se ni zirenil za neznačno prasko; kar ravnokrat pa mu je otekla vsa desna roka, šel je v bolnišnico, a je bilo že prepozno. Ta slučaj bodi za svarilo! Črnili se namreč prireča iz snovi, ki so človeški krvi zelo nevarne.

Učiteljska organizacija na Spodnjem Avstrijskem. Tudi učiteljstvo ljudskih in meščanskih šol na Spodnjem Avstrijskem je po večini že zapustilo svobodomiselni tabor. O tem nas pouče nastopni podatki: Svobodomiselna učiteljska zveza šteje v 36 podružnicah 2566 članov. Na Dunaju imajo štiri društva z 260 deležniki. Tem nasproti pa ima deželna zveza krščanskega učiteljstva v 20 podružnicah 4200 članov. Katoliško učiteljsko društvo na Dunaju, imenovano »Dr. Lorenz Kellner«, ima samo več članov, nego vsa dunajska liberalna učiteljska društva, namreč 264.

Avtomat kot štedilnica. Vprašanje šolskih hranilnic bi se najlažje rešilo, ako bi se napravili povsod avtomati. V Monakovem so na eni šoli postavili tako napravo, ki se je prav dobro obnesla. V enem mesecu so prikupili otroci za 546 mark hranilnih listov.

Litnica uredništva. G. nadzorniku: Lepa hvala! Prilično porabimo.

GLASBA IN SLOVSTVO.

Dane. Povest za mladino. Spisal A. Rapè. — Vesele in bridke prizore iz življenja mladega fantiča popisuje mladinski pisatelj Rapè v knjižici, ki nosi naslov »Dane«. Nepokvarjeni deček je šel k teti v mesto, pa je ostal pošten ves čas, ko se je šolal, ko je doraščal kot vajenec, ko je postal strojevodja. Parkrat se je izpozabil, a je vselej zmotu popravil in objokoval. Spis (povest bi ga težko imenovali) s 4. slikami, ki pa niso v nikaki zvezi z vsebino, se bere dosti prijetno. Nekateri prizori so pač le mašilo in manj verjetni. »Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«, ki je založila to knjižico, hoče zbirko še nadaljevati in sicer pod firmo »Jan Legova mladinska knjižnica«. Čudimo se, da se je zaveza zatekla prav pod to zaščito. Mladina tega moža ne pozna; odrasli pa, ki so ga poznali, bodo le z nezaupljivostjo pričakovali, kaj se bo še skuhalo pod to firmo.

Izvršilni predpisi k novemu šolskemu in učnemu redu. Tako se imenuje knjižica, ki je izšla v »Učit. Tiskarni« v Ljubljani. Cena K 1.20.

»Katoliška Bukvarna« v Ljubljani je poslala uredništvu sledeče nove publikacije:

Tihotapec. Narodna igra v 5 dejanjih. Po Jurčiču priredil Fr. Ks. Steržaj. Cena 30 stotink. Založilo »Katoliško tiskovno društvo v Trstu«.

Bisernice iz belokranjskega narodnega zaklada. Knjiga obsega pregovore, epske in lirčne, pobožne in šaljive pesmi, vrače, običaje in pravljice. Kakor je bil prvi zvezek »Bisernice« z veseljem sprejet, tako bodo prijatelji narodnega slovstva z radostjo pozdravili tudi II. zvezek, osobito ker mu je pridejan tudi obširen slovarček in lepa

zbirka podob, ki predočujejo beio Kranjske narodne noše. — Cena 2 K 50 v., z vezavo 1 krono več.

Vojvodina Kranjska. 17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom. Sestavil in narisal Fran Marolt, učitelj na III. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani. Z razpisom vis. c. kr. dež. šol. sveta kranjskega z dne 28. januarja 1908, št. 463, odobreni kot učilo na ljudskih in meščanskih šolah s slovenskim učnim jezikom. Izdaja B. Priročno učilo za učence. Cena 1 K. V Ljubljani 1909. Izdala in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Umevanje zemljevidov je pri zemljepisnem pouku največjega pomena; zato so posebne važnosti učila, ki otroka, rekel bi — igraje — vodijo do imenovanega cilja. In tako učilo, ki ga s posebnim veseljem pozdravljamo, je zgoraj imenovano. Vsi nariski so prav lično izdelani. Le zaznamovanje krajev z ozirom na število prebivalstva ne ugaja popolnoma, ker se ne loči mesto od trga, ne trg od vasi, da še celo mesto ne od vasi. (Primer. Višnja gora in Muļjava p. 19.) Sicer pa delo hvali mojstra.

Unsere Schwächen. Plaudereien von P. Sebastian von Oer. 8. Aufl. (Freiburg und Wien 1909. Herdersche Verlagshandlung, K 1.68, geb. K 2.64.) Lepa knjižica, ki smo jo dobili na ogled, ima res zanimivo vsebino. Zdi se ti, ko jo čitaš, kakor bi se pomenkoval s prijateljem, ki ti dobro hoče, ki ti daje prijazne nasvete, ki te opozarja na raznovrstne pomanjkljivosti, pa tako, da mu ne zameriš, da se ne vznevoljiš, ampak pritrjuješ. Če je knjiga izšla že v osmi izdaji, je to dovolj hvalno izpričevalo zanjo. Bilo bi želeli, da bi se prevedla tudi v slovenski jezik.

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. Rokopisi učiteljske stroke naj se pošiljajo c. kr. učitelju Jož. Novaku, Idrija; rokopisi za „Katehetski vestnik“ pa katehetu A. Čadežu, Semeniške ulice 7 v Ljubljani. Naročnino in reklamacije sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: J. Novak in A. Čadež. Tiska Kat. Tiskarna. Obl. odgovoren: Iv. Rakovec.

